

Доцільно розширити кола платників плати за використання деревини (її заготівлю) за рахунок таких галузей лісопромислового комплексу як целюлозно-паперова та деревообробна, а також будівельна та вугільна промисловість, залізничний транспорт та водне, мисливське і рибне господарство, транспорт, сільське господарство, сфера відпочинку.

Величина платежів від попневої плати повністю залежить від об'єму лісозаготівель. У результаті скорочується потреба в наданні фінансових та інших засобів лісогосподарським підприємствам. Водночас потреба у деревній сировині, у першу чергу для переробки, зростає. Це означає, що лісовий дохід не вичерпається і засоби, призначені для інвестицій у відтворення лісів, будуть постійно нагромаджуватися.

Значним джерелом фінансування галузі є платежі за оренду лісового фонду (ділянок лісу), з яких більшу частину належить скерувати на розширене відтворення лісових ресурсів (до 80 %), а решту – в місцевий бюджет на соціальні потреби. Доцільно розглянути такий напрямок додаткових надходжень на ведення лісогосподарської діяльності як реалізація лісосічного фонду на конкурсних засадах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на думку автора, найбільш реально фінансувати лісогосподарські роботи державних лісових підприємств за рахунок коштів, які отримуються внаслідок отримання лісового доходу і плати за оренду лісового фонду. Належить також зазначити необхідність пошуку можливості зниження витрат на лісове господарство, наприклад, в напрямку охорони лісів від пожеж, шляхом вдосконалення способів рубань головного користування, дотримання правил відпуску деревини на корені.

Література

1. **Кащенко О.Л.** Фінансово – економічні основи природокористування. – К.: Вища школа, 1999. – 304 с.
2. **Ліс** – зелений скарб України. Нотатки із засідання колегії Держкомлісгоспу// Лісовий і мисливський журнал, № 1. – 2003. – С. 4-6.
3. **Лісове право України.** В.В. Костецький. – К.: ЗАТ "НІЧЛАВА", 1999, – 164 с.
4. **Некрасов М.Д.** О самоокупаемости лесохозяйственной деятельности// Лесн. хоз-во. – 2003, № 2. – С. 10-11.
5. **Починов С.В.** Лесной доход и организация лесопромышленного производства// Лесн. хоз-во. – 2002, № 4. – С. 20-25.

УДК 657.6

Пошукувач О.М. Бунда¹ – Львівська КА

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ОЦІНОЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В АУДИТІ

Розглянуто три фази процесу прийняття рішень в аудиті та їх циклічність. Охарактеризовано інформаційні та оціночні процедури і критерії, що застосовуються аудиторами у процесі прийняття рішень.

¹ Наук. керівник: проф. **В.С. Рудницький**, д-р екон. наук – Львівська комерційна академія, зав. кафедри аудиту

The information and estimation procedures of decision-making process in auditing

The article presents three phases of decision-making process in Auditing and their cyclic character. Consideration is given to information and estimation procedures and criteria used by auditors in decision-making process.

Процес прийняття рішень в аудиті шляхом наукового підходу розглядається як цілісний процес, що дає змогу детально вивчити проблему, що виникла; проаналізувати усі можливі варіанти для її вирішення; вибрати і реалізувати найефективніше рішення. Саме науковий підхід забезпечує прийняття обґрунтованих рішень в аудиті. У кожній галузі діяльності практика розробки і прийняття рішень має свої специфічні риси, але основні аспекти залишаються незмінними. Постає проблема визначення цих аспектів. Серед них можна виділити такі: інформаційні процедури, оціночні процедури та критерії оцінки варіантів рішень. Ця проблема актуальна через недостатність теоретичних розробок і необхідність застосування у практичній діяльності аудиторів.

В аудиті процес прийняття рішень проходить три фази: початкова, розроблююча і завершальна.

Протягом початкової фази проводиться економічний аналіз ситуації, що потребує внесення змін та коректив, це, у свою чергу, викликає усвідомлення факту необхідності прийняття рішення, а також пошук, збір та обробку інформації для виявлення і формулювання проблеми.

Розроблююча фаза полягає у пошуку та оцінці альтернативних рішень, визначенні критеріїв обмежень до них для вибору оптимального рішення і, власне, вибір і прийняття найкращого рішення.

Завершальна фаза характерна прийняттям заходів для конкретизації рішення і доведення його до виконавців – так здійснюється реалізація рішення. Також до цієї фази належить контроль за ходом виконання рішення і оцінка ефективності прийнятого рішення, тобто оцінка результатів. Суть процесу прийняття рішень – формування плану дій з усунення проблеми [4, с.59]. Рішення – це вибір раціональної дії для ліквідації цього розриву у практичній діяльності [1, с.398].

Процес прийняття рішень як в аудиті, так і взагалі, носить циклічний характер (рис. 1).

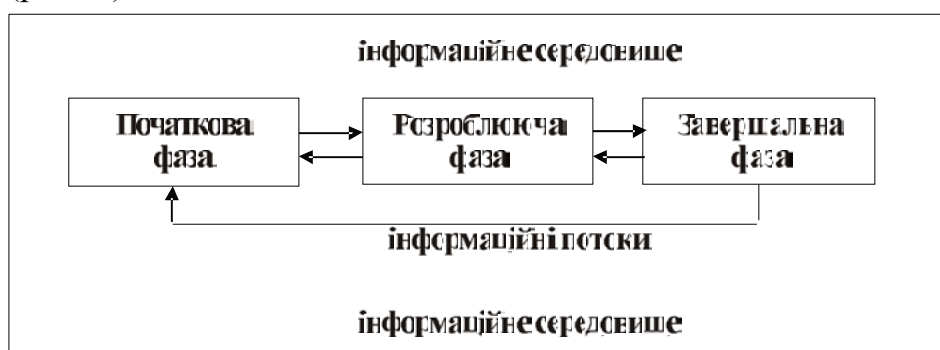

Рис. 1. Циклічність процесу прийняття рішень в аудиті в інформаційному середовищі

Циклічність процесу прийняття рішень в аудиті присутня як у прийнятті одного рішення, так і низки взаємопов'язаних рішень, коли реалізація одного рішення викликає необхідність прийняття іншого.

Як бачимо, інформація є рушійною силою всього процесу прийняття рішень в аудиті. Ефективний обмін інформацією підвищує ефективність прийняття рішень [3, ст. 198]. Тому, щоб прийняти раціональне рішення, необхідно володіти інформацією щодо ситуації, що склалася. Але збільшення інформації не обов'язково підвищує якість рішення. Тому необхідно розрізняти інформацію релевантну і невідповідну. Релевантна інформація – це "дані, які стосуються тільки конкретної проблеми, людини, цілі чи періоду часу" [3, ст. 202]. Отримана інформація про ситуацію, проблему повинна бути достовірною і достатньо повною.

Недостовірна або недостатньо повна інформація може призвести до прийняття помилкових та неефективних рішень. Доцільною при отриманні і обробці інформації про проблемну ситуацію є підготовка аналітичного матеріалу, що висвітлює основні особливості і тенденції розвитку ситуації [2, ст. 71].

Розглянемо інформаційні процедури, що здійснюються протягом фаз процесу прийняття рішень в аудиті (табл. 1).

Табл. 1. Інформаційні процедури, застосовані протягом фаз процесу прийняття рішень в аудиті

Початкова фаза	Розроблююча фаза	Завершальна фаза
Отримання інформації про існування проблем	Збір та обробка інформації	Вибір інформації для оцінки ефективності рішень
співставлення фактичних і планових показників діяльності організацій; динаміка змін фактичних результатів; аналіз відхилень фактичних показників від плану на основі вивчення факторів, що обумовили ці відхилення; інші процедури	отримання інформації щодо вибраних обмежень і критеріїв; систематизація інформації; оцінка інформації щодо розроблення варіанту рішення; аналіз інформації; визначення факторів, що характеризують ситуацію і тенденцію їх розвитку (очікувані наслідки з метою прогнозування розвитку ситуації); інші процедури	наявність інформації про позитивні наслідки прийняття рішення; наявність інформації про негативні наслідки прийняття рішення; співставлення інформації для отримання остаточного висновку чи досягнення мети рішення; оформлення всієї необхідної інформації у звіті про виконання рішень; інші процедури

Зрозуміло, що недотримання основних інформаційних процедур на різних фазах процесу прийняття рішень призведе до збільшення ймовірності прийняття неефективного рішення в аудиті.

Ще одними з найважливіших процедур, які здійснюються на всіх фазах прийняття рішень в аудиті, є оціночні (табл. 2).

Важливим аспектом оціночних процедур розроблюючої фази процесу прийняття рішень є те, що для співставлення варіантів рішення необхідно мати стандарт, відносно якого і вимірюють ймовірні результати реалізації кожної можливої альтернативи. Подібні стандарти називають критеріями прийняття рішень [3, ст. 205].

Табл. 2. Оціночні процедури, що здійснюються протягом фаз процесу прийняття рішень в аудиті

Початкова фаза	Розроблююча фаза	Завершальна фаза
Оцінка меж, масштабів і рівня поширеності проблем	Оцінка інформації, яка збирається для розробки варіантів рішення	Контрольна оцінка виконання прийнятого рішення
	Оцінювання майбутньої ситуації для прогнозу, її розвитку, очікуваних наслідків.	
Оцінка проблем щодо можливості застосування стандартної моделі дій аудитора.	Оцінка альтернатив для прийняття рішення: застосування критеріїв та обмежень, що характеризують об'єкт оцінки; використання шкал оцінки по кожному критерію; проведення співставлення переваг і недоліків варіантів рішення.	Оцінка ефективності прийняття рішення: оцінювання результатів прийняття рішення, – співставлення їх з очікуваними наслідками; оцінка відхилень

Застосування критеріїв, як свідчить і теорія, і практика, відбувається на всіх фазах процесу прийняття рішень (табл. 3).

Найкраще система критеріїв оцінки варіантів рішень розроблена для структурованих проблем, які дозволяють застосовувати економіко-математичні методи. Часто як критерій вибору рішення застосовується фактор часу. Часові інформаційні обмеження мають найважливіше значення для прийняття рішень [3, ст. 212].

Велику роль у процесі прийняття рішень в аудиті відіграють так звані поведінкові критерії особи, що приймає рішення. До них належать: освіта, знання, вік, досвід, власні цінності, підсвідомі рефлексії, навички, звички, інтуїція, схильність до ризику, характер та інше особи, яка приймає рішення, та осіб, які беруть участь у процесі прийняття рішень в аудиті.

Табл. 3. Застосування критеріїв на всіх фазах процесу прийняття рішень

Початкова фаза	Розроблююча фаза	Завершальна фаза
Критерій розпізнавання проблем: - певний стан результатів, які необхідно було досягти	Критерії вибору найкращих варіантів рішення, а з них – найоптимальнішого:	Критерії контролю за виконанням рішень.
Критерії ранжування проблем	у вигляді економічних параметрів; використання індексів; застосування рейтингів; проведення порівняльної характеристики.	Критерії визначення ефективності прийнятого рішення
Поведінкові критерії		

Такі критерії застосовуються від появи події, сигналу про проблему до оцінки ефективності прийнятого рішення.

Дослідження практики аудиторської діяльності та вивчення теоретичних надбань з проблеми визначення та характеристики процедур процесу прийняття рішень в аудиторській діяльності дозволяють зробити такі висновки:

- в аудиті процес прийняття рішень проходить три фази: початкова, розроблююча і завершальна;
- процес прийняття рішень в аудиті носить циклічний характер;
- чим ефективніший процес обміну інформацією, тим ефективніший процес прийняття рішень в аудиті;

- необхідно розрізняти інформацію релевантну і невідповідну;
- у процесі прийняття рішень в аудиті необхідно виділяти інформаційні процедури, оціночні процедури та критерії оцінки варіантів рішень;
- основою інформаційних процедур на початковій фазі процесу прийняття рішень в аудиті є отримання інформації про існування проблем, розроблюючої фази – збір та обробка інформації, завершальної – вибір інформації для оцінки ефективності рішень в аудиті;
- важливим аспектом оціночних процедур розроблюючої фази процесу прийняття рішень є те, що для співставлення варіантів рішення необхідно мати стандарт, відносно якого і виміряють ймовірні результати реалізації кожної можливої альтернативи;
- найкраще система критеріїв оцінки варіантів рішень розроблена для структурованих проблем, які дають змогу застосовувати економіко-математичні методи.

Література

1. Гительман Л.Д. Преобразующий менеджмент: Лидерам реорганизации и консультантам по управлению: Учебн. пособ. – М.: Дело, 1999г. – 496 с.
2. Литвак Б.Г. Управленческие решения: Учебник-М.: Ассоциация авторов и издателей "Тандем", ЭКМОС, 1998г. – 248 с.
3. Мескон М. и др. Основы менеджмента. – М.: Дело ЛТД, 1994г. – 702 с.
4. Менеджмент организации: Учебное пособие/ Под. Ред. З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатина. – М.: ИНФРА. – 1995г. – 432 с.

УДК 630.323 Доц. О.А. Валух, канд. техн. наук; А.О. Мокрицький – УкрДЛТУ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЧАСТОТИ КВАНТУВАННЯ НА СТІЙКІСТЬ ЦИФРОВИХ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ

Згідно з методом Z-перетворення встановлюється залежність стійкості цифрових систем керування від частоти квантування. Дано рекомендації щодо вибору періоду квантування.

Doc. O.A. Valyuh, A.O. Mokryts'kyj – USUFWT

Research into influence of quantization frequency on stability of digital control systems

According to a method of Z-transformation dependence of stability of digital control systems on frequency quantization is discovered. Recommendation for choice of period of quantization are offered.

Інтенсивний розвиток сучасних засобів обчислювальної техніки призвів до широкого розповсюдження цифрових систем керування, які на цей час використовуються в різних галузях виробництва. Впровадженню цифрових систем керування значною мірою сприяло створення мікропроцесорів та побудованих на їх основі мікроЕОМ. Методи проектування подібних систем суттєво відрізняються від класичних методів, що використовуються для аналізу та розрахунку систем неперервного типу.

На рис. 1 наведена цифрова система автоматичного керування об'єктом, робота якого описується аперіодичною ланкою першого порядку.